**Spiegler Tamás, jegyzői referens**
*Budapest Főváros XXIII. kerület Soroksári Polgármesteri Hivatal*
**Doktorandusz,** *Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar Doktori Iskola*

# A vízhez való hozzáférés jogának megjelenése a helyi jogalkotásban

Az Egyesült Nemzetek 2010. július 28. napján megtartott Közgyűlése évtizedes vajúdást követően alapvető emberi jogként ismerte el a vízhez és az általános higiéniához való jogot, amellyel jelentős hatást gyakorolt a tagállamok alapjogok biztosításával kapcsolatos kötelezettségeinek gyakorlati oldalára.

Az ENSZ állásfoglalása – amely a 64/292. számú határozatban öltött testet[1] – felszólította a részes feleket (tagállamokat és nemzetközi szervezeteket), hogy az újonnan elismert alapjog érvényesülése érdekében aktívan lépjenek fel. Ennek keretében biztosítsák a szükséges pénzügyi forrásokat, kölcsönösen segítsék egymást a gyakorlati megvalósításhoz szükséges technológiai megoldások fejlesztésében, valamint elsődleges irányvonalként a kapacitás bővítését tartsák szem előtt.[2]

## I. A vízhez való jog és a vízhez való hozzáférhetőség kérdésének elhatárolása

A köznyelvben konstans módon, egyúttal a tárgybani publikációkban kifejezetten magas számban hivatkoznak a tárgyalt alapjogra, mint „vízhez való jogra", amely egyértelműen hibás és megtévesztésre alkalmas terminus. Köztudomású tény, hogy a víz biológiai, élettani szempontból elengedhetetlen feltétele az emberi életnek. E kijelentést párhuzamba állítva a legjelentősebb emberi joggal – az élethez és emberi méltósághoz való joggal – egyértelműen lehetne relevanciája a vizsgált kifejezés alapvető jogként történő értelmezésének, azonban nem hagyható figyelmen kívül az államok alapjogérvényesítés körében kötelezően teljesítendő szerepvállalásának mértéke.

Amennyiben a fenti tényállítás szolgálna alapul a vízzel kapcsolatos alapjog tartalmának meghatározásánál, azt kizárólag az emberi élethez való jog keretében – annak részelemeként – lehetne értelmezni. E megoldás több szempontból is kivitelezhetetlen vagy jelentős többlet kötelezettséggel járna a tagállamok számára. Elsődleges akadályként említhető, hogy az élethez való jog alapjogvédelmi szintje jóval meghaladja azt a követelményszintet, amelyet a vízhez való jog igényel. Az emberi élethez való jog – tárgyából fakadóan – korlátozhatatlan alapvető jog, ennek értelmében még a szükségesség-arányosság követelményének alkalmazásával sem korlátozható. Ennek az alkotmányos jogelvnek az értelmezésével egyértelműen igazolható, hogy a vízhez való jog nem vizsgálható az emberi élethez való jog egyik aspektusaként, tekintettel arra, hogy a vízhez való hozzájutás lehetőségének biztosítása nem jelenthet az állam számára olyan kötelezettséget, amelyet korlátok nélkül kell(ene) biztosítani. Következésképpen a vízhez való jog helyett célszerűbb a „vízhez való hozzáférés joga" kifejezést alkalmazni, amely egybevág a jogalkotó szándékával, mind szupranacionális, mind tagállami vetületben.

Magyarország Alaptörvényének I. cikk (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozóan kizárólag törvényi szintű jogforrás állapíthat meg szabályokat. Magyarország, mint az Egyesült Nemzetek tagállama, a vízhez való hozzáféréssel kapcsolatos jogalkotási kötelezettségének – az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseivel összhangban – két módon tett eleget. Egyrészt helyi közügyként – egyúttal a helyi önkormányzat által helyben ellátandó feladataként – jelölte meg a vízközmű-szolgáltatás biztosítását a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben (a továbbiakban: Mötv.), másrészt megalkotásra került a vízközmű-szolgáltatásokat önállóan szabályozó 2011.

[1] http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/292

[2] Szabó Iván: A vízhez való jog hazánkban és az Európai Unióban, Panoráma, 2013/3.

évi CCIX. törvény (a továbbiakban: Vksztv.). Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az Mötv. kizárólag a fővárosi önkormányzat vonatkozásában nevesíti külön az ivóvízellátást, mint kötelezően ellátandó feladatot.

A Vksztv. önmaga is elsőként említi megalkotásának céljai között a víziközmű-szolgáltatással kapcsolatos alapvető jogok és kötelezettségek meghatározását: alapelvi jelleggel deklarálja annak követelményét, hogy rendelkezéseit – beleértve a technikai jellegű, alkotmányjogi szemszögből kevésbé releváns szabályokat – a vízhez való hozzáférés alapjogával összhangban, érvényesülését elősegítve szükséges értelmezni. A vízhez való hozzáférés jogát az állam négy sarokpont mentén biztosítja. Elsőként említhető a víziközművek létesítésének és a hozzáférés kialakításának kötelezettsége, amelyet a Vksztv. állami és önkormányzati feladatként határoz meg. Másodikként határozható meg a víziközművek üzemben tartásának és működtetésének kötelezettsége, amely a folyamatosság elemét hivatott fenntartani a hozzáférés tekintetében. Harmadikként a víziközművek tulajdonjogáról szükséges szólni, amelyet a Vksztv. 6.§-a szabályoz. A hivatkozott rendelkezés alapján víziközmű kizárólag az állam és települési önkormányzat tulajdonába tartozhat, amellyel az állam biztosítja, hogy a vízhez való hozzáférést és annak korlátozását ne befolyásolja egyes gazdasági szereplők piaci helyzete, továbbá az államhoz és egymáshoz való viszonyuk. További garanciális elem, hogy bérleti-üzemeltetési szerződés is kizárólag olyan víziközmű-szolgáltató társasággal jöhet létre, amely kizárólag az ellátásért felelős, vagy rajta kívül az állam, települési önkormányzat, vagy ezek közös tulajdonában áll. Negyedik – és egyben a legkardinálisabb sarokpont – a hozzáférhetőség mértéke vagy mennyisége, azaz annak meghatározása, hogy fizikai valójában, számtani mértékegységekkel meghatározva mennyi hozzáférési pont szükséges és azoknak mekkora vízmennyiség biztosítására kell alkalmasnak lenniük ahhoz, hogy az alapjog érvényesülése megfelelően biztosított legyen.

A Vksztv. is e két mennyiségi minimumkövetelmény korrelációjából indul ki, amikor is kimondja, hogy a közegészségügyi követelmények teljesítéséhez szükséges ivóvízellátás akkor biztosított, ha az ivóvízellátás legalább 20 l/fő/nap mennyiségben, négy emeletnél nem magasabb vagy lifttel rendelkező lakóépület esetén legfeljebb 150 m távolságon belüli, négy emeletnél magasabb lakóépületben pedig négy emeletnél nem nagyobb szintkülönbséggel járó vízvételezési lehetőséggel (közkifolyóról, tűzcsapról, szállított vízből) adott. Kiegészítő szabály, hogy ivóvizet kizárólag a közkifolyókról vételező természetes személyek számára az ivóvízellátást legalább 20 liter/fő/nap mennyiségben, legfeljebb 300 m távolságon belül szükséges biztosítani.[3] A szabályozásból egyértelműen megállapítható, hogy a jogalkotó a vízhez való hozzáférés jogának biztosítása körében a hozzáférési pontok gyakoriságát (vagyis egymáshoz viszonyított földrajzi távolságukat) és azok kapacitását (a vételezhető mennyiséget) veszi alapul. Ehelyütt szükséges kitérni arra, hogy e szabályozási megoldás a klaudikáló kógencia eszközével él, ugyanis csak minimumkövetelményt határoz meg, valamint nem veszi figyelembe az ember biológiai-élettani szükségleteit extrém körülmények között, ennél fogva nem határoz meg többletkövetelményt az állam, illetve az önkormányzatok számára akkor sem, ha például rendkívüli időjárási körülmények az átlagosnál magasabb védelmi szintet igényelnének. A tárgyalt alapvető jog érvényesülésének szempontjából releváns két viszonyítási pont a helyi jogalkotásban is komoly hatást fejtett ki. A következőkben e kihatásokat és azok esetleges következményeit vizsgálom.

## II. A vízhez való hozzáférés szerepe a helyi jogalkotásban

Felmerülhet a kérdés, hogy miként játszhat bármilyen szerepet a vízhez való hozzáférés alapjoga a helyi jogalkotásban, ha a hatályos jogrendszer – a jogbiztonság követelményével összhangban – kizárólag a törvényt határozza meg, mint alapvető jogokra vonatko-

[3] Vksztv. 58.§ (10)-(11) bek.

zóan feltételeket és korlátokat megállapító jogszabályi szintet. A helyi jogalkotás és a vízhez való hozzáférés jogának kapcsolata általánosságban két oldalról vizsgálható. Egyfelől – ahogy korábban már említésre került – az Mötv. a települési önkormányzatok részére jelentős feladatokat ír elő az ivóvízhez való megfelelő hozzájutás biztosítására, amely feladatkörök egy része csak akkor teljesíthető, ha törvény által nem szabályozott területeken önálló jogforrást alkot. Erre az önkormányzatoknak a feladat helyi közügy jellegéből adódóan van lehetősége, amely álláspontot az Alkotmánybíróság 146/2011. (XII. 2.) AB határozata is megerősít.[4] Másfelől a helyi szintű jogalkotás és az alapvető jog érvényesülését szemlélhetjük arról az oldalról is, hogy Mötv. csak minimumkövetelményt támaszt a helyi önkormányzatok számára. Az egyes önkormányzatok gazdasági, földrajzi és jogi adottságaiktól függően e minimális szint fölött is meghatározhatnak magukra nézve kötelező mértéket. E mérték alapú visszásságokkal kapcsolatban az alapvető jogok biztosának és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztos-helyettes AJB-5527/2013. számú közös jelentése tett elvi jelentőségű megállapításokat.

## *1. Az alapvető jogok biztosának és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztos-helyettes AJB-5527/2013. számú közös jelentésének tárgya és jelentőségük*

Mindenekelőtt érdemes megjegyezni, hogy a szóban forgó jelentés alapjául szolgáló vizsgálódást az alapvető jogok biztosa hivatalból rendelte el sajtóhírek és egy civil szervezet interneten megjelent közleménye nyomán. A jogeset kapcsán Ózd Város Önkormányzatának 6/1997. (II.10.) Ök. sz. rendeletének és az Önkormányzat Képviselő-testületének közkifolyókkal kapcsolatos 173/2013. (VI.28.) számú határozatának vizsgálatára került sor, az alábbi tényállás tisztázásának és jogi helyzetének megítélése érdekében.

Ózd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete több hónapos előkészítő munkát követően 2013. június 28-i ülésén fogadta el a közkifolyókkal kapcsolatos 173/2013. (VI.28.) számú határozatát, amelynek célja a város közigazgatási határain belül található közkifolyók rendeltetésellenes használatának visszaszorítása és a lakosság takarékosabb vízfogyasztásának ösztönzése volt. A határozat alapján 27 közkifolyó lezárásáról, további 62 esetben pedig nyomáscsökkentő felszereléséről döntött a testület, azonban a döntés végrehajtását az ombudsman vizsgálatának megkezdése után, de annak lezárulta előtt felfüggesztették. Az alapjogi biztos a törvényességi felügyeletet ellátó szerv (Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal) megkeresését tartotta indokoltnak. A kormánymegbízott részletes válaszlevélben nyújtott tájékoztatást, amelyben kifejtette, hogy a közkifolyók esetében továbbra is biztosított a 150 méteren belüli vízvételezés lehetősége, valamint az önkormányzat a vonatkozó jogszabályok és közegészségügyi minimumkövetelmények figyelembevételével járt el, a határozat törvényességi felügyeleti eljárásban nem kifogásolható. Az ombudsmanok ezt követően öt irányvonal mentén elemezték a tényállást.[5]

1.1. Elsőként a *jogbiztonság* követelményének érvényesülését tette vizsgálat tárgyává az alapjogi biztos. A jelentés utal az Alkotmánybíróság által korábban már több alkalommal hivatkozott tételére, miszerint a jogbiztonság követelménye – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezetve – az állam (főként a jogalkotó) kötelezettségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog, mint egész, részterületei és egyes jogszabályai is világosak, egyértelműek, működésük kiszámítható és előreláthatő legyen.[6] További garanciális elemként érvényesülnie kell a tisztességes

[4] Az Alkotmánybíróság összegezve a 17/1998. (V. 13.) AB határozatban, 23/2000. (VI. 28. ) AB határozatban, valamint 8/2006. (II. 22.) AB határozatban megfogalmazott döntéseit megállapította, hogy a települési önkormányzat kizárólag a jogszabályi hierarchiába illeszkedő módon – a magasabb szintű jogforrásokat kiegészítendő – szabályozhatnak az Alaptörvény rendelkezéseivel összhangban.

[5] Az alapvető jogok biztosa és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztos-helyettes AJB-5527/2013. sz. közös jelentése

[6] Az Alaptörvény az objektív teleologikus jogértelmezést preferálja

eljárás követelményének, valamint a helyi önkormányzat képviselő-testületének jogalkalmazása során érvényre kell juttatnia a rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvét is.

1.2. Másodikként a *jogforrások értelmezésével* kapcsolatos kérdéseket tárgyalta a dokumentum. Egy települési önkormányzat csak oly módon élhet rendeletalkotási jogával, ezáltal úgy szabályozhatja a helyi viszonyokat, ha maga a szabályozás szükséges, kellően indokolt, valós és igazolt tényekre alapul, logikus következtetések eredménye és a közjó érdekében történik.

1.3. Harmadik elemként az *emberi élethez és méltósághoz való jogot* tárgyalja a jelentés. A biztosok hivatkozási pontként említik az Alaptörvény hatálybalépését megelőzően hozott alkotmánybírósági döntéseket, amelyek alkalmazásától ezt követően sem lehet eltekinteni. Az Alaptörvény II. cikke alapján az emberi élethez és méltósághoz való jog sérthetetlen és korlátozhatatlan, amelynek elvont minimális alkotmányjogi mércéje akkor teljesül, ha az állam megszervezi és működteti a szociális támogatás rendszerét és ezen keresztül gondoskodik az emberi lét alapvető feltételeiről. További teljesítendő kötelezettsége az államnak, hogy biztosítsa a jövő generációk életfeltételeit. Ezt az elvi jelentőségű megállapítást az Alkotmánybíróság egy korai határozatában mondta ki[7], melyből az alapjogi biztos az ivóvízhez való jogot is levezethetőnek véli. Álláspontja szerint e jog csak akkor biztosítható, ha az állam intézményes garanciát vállal arra, hogy mindenki minimum a létfenntartási és közegészségügyi követelményeknek megfelelő mennyiségben, minőségben, akadálymentesen, megkülönböztetés nélkül és a megfelelő információk birtokában férhessen hozzá.

1.4. A negyedik irányvonalat az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében foglalt *testi és lelki egészséghez való jog* tanulmányozása képezte. A cikk kiemelten rögzíti, hogy a testi-lelki egészség biztosításának egyik eszköze az ivóvízhez való hozzáférhetőség. Ehelyütt a biztosok egy rendkívül jelentős elvi megállapítást tett, miszerint a hozzáférhetőség biztosításánál nem releváns szempont annak módja, azaz a Vksztv.-ben és az Mötv-ben meghatározott közműszolgáltatási kötelezettség teljesítése csak az egyik lehetséges módja annak, hogy az állam és az önkormányzatok megteremtsék a vízhez való hozzáférés jogának érvényesülését. Speciális esetekben a vízközmű és a közkifolyók működtetésén túl aktív szerepet kell vállalnia az államnak és például adott esetben lajtoskocsi vagy palackos víz szolgáltatásával szükséges e kötelezettségnek eleget tennie.[8]

1.5. Végezetül a *megkülönböztetés tilalma és az egyenlő bánásmód követelménye* került elemzésre. A kérdéskör kevésbé érinti jelen cikk témáját, azonban az adott ügyben komoly relevanciája volt annak a kérdésnek, hogy az elzárt vagy csökkentett vízhozamú kifolyók szembeötlő módon a lakosság egy jól körülhatárolt csoportját érintették hátrányosan. Az ombudsmanok felhívják a figyelmet, hogy a diszkrimináció esetében a szükségesség-arányosság teszt alkalmazásával 4 konjunktív feltételnek kell megfelelnie a megkülönböztetés jogszerűségének, nevezetesen az indokoltságnak, az elkerülhetetlenségnek, a lehető legenyhébb korlátozásnak és az arányosságnak.[9]

Adott helyzetre levetítve – az alapjogi biztosok álláspontja szerint – ez azt jelenti, hogy csak és kizárólag akkor nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét az ivóvízhez való hozzáférhetőség egyes csoportot vagy csoportokat érintő korlátozása, ha a fent említett – az egyenlő bánásmódról szóló törvényben meghatározott – 4 konjunktív feltételnek megfelel.

## *2. A jelentés megállapításai*

A jelentés az ügy érdemében is releváns, ugyanakkor a tényfeltárásból absztrakt mó-

[7] 64/1991. (XII. 17.) AB határozat

[8] Az Európai Parlament 2012. július 3-i állásfoglalása a vízgazdálkodással kapcsolatos uniós jogszabályok végrehajtásáról az európai vízgazdálkodással kapcsolatos kihívások szükséges átfogó megközelítésének kidolgozását megelőzően. http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef

[9] 30/1996. (IV.29.) AB határozat

don levonható általános érvényű következtetésként mondja ki, hogy egyértelműen különbséget kell tenni a vízhez való hozzáférés és az ivóvízhez való hozzáférés között. A dokumentum hivatkozik a személyenkénti húsz liter napi közegészségügyi értékminimumra, azonban kiemeli, hogy ebből a mennyiségből a fogyasztási mérték elenyésző (4-5 liter), azaz a fennmaradó vízmennyiség egyéb (főként higiéniás) célokat szolgál.[10] A biztosok kifejtették a szabályozással kapcsolatos aggályukat, amely abból fakad, hogy a törvény nem veszi figyelembe az időszakonként ingadozó vízigényből adódó eltéréseket. Véleményük szerint a 20l/fő/nap egy olyan irányszám, amelyet mindenkor biztosítani kell az igénybe vevőknek, azonban a nyári időszakban indokoltnak tartják legalább 30%-kal megemelni a tételt, ezzel kielégítve a fokozott fogyasztási szükségletet.

Szintén érdekes és egyben alapjogi szempontból meghatározó problémakört tárt fel a jelentés, amikor a szűkített közkifolyók kérdését tanulmányozta. A vizsgálat azon a felvetésen alapult, hogy sérül-e a hozzáféréshez való jog azáltal, hogy szűkítő berendezések kerültek elhelyezésre, mivel ez a gyakorlatban nem teszi lehetetlenné a 20 liter ivóvíz vételezését, csak többletidővel jár. Az alapjogi biztos nézőpontja szerint, adott helyzetben figyelembe kell venni a vételezés időtartamát és a közkifolyóval érintettet személyek számát is. Abban az esetben, ha a felhasználók számának és a vételezéshez szükséges időnek a szorzata meghaladja a 12 órát alapjogsérelemről beszélhetünk.

A jelentés összegzéseként az alapvető jogok biztosa és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztos-helyettes megállapította, hogy Ózd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az egészséghez való joggal kapcsolatos visszásságot okozott a határozatának elfogadásával, illetve sértette adott személyi kör egészséges ivóvízhez való alapjogát, valamint vízkorlátozó intézkedése nemzetségi származáson alapuló közvetett diszkriminációnak minősül. Indokolásukban a biztosok kifejtették, hogy az Önkormányzat döntése nem volt kellően előkészített és megalapozott, elmulasztották széles körben tájékoztatni a lakosságot, illetve az intézkedés a kitűzött célját (vízpazarlás és jogtalan vízvételezés visszaszorítása) nem érte el, továbbá nem a lehető legenyhébb korlátozással járó megoldást választotta a jogalkotó szerv.

### *3. Saját álláspontom*

Véleményem szerint szignifikánsabb elhatárolást kellene tenni a vízhez és az ivóvízhez való hozzáférés jogának biztosítása során azáltal, hogy eltérő védelmi szintet állapít meg a jogalkotó e kettő kategória vonatkozásában. Ahogy arra az biztosok is rámutattak a természetes személyek vízfogyasztásának számottevő részét nem az élettani okokból történő fogyasztás teszi ki, hanem a higiéniai és egyéb jellegű felhasználás. Ennek okán nem tartom célszerűnek, hogy ugyanolyan védelmi szintet képviseljen a „tisztasághoz való jog", mint az ivóvízhez történő hozzáférhetőség.

Kétesnek gondolom a biztosok azon álláspontját miszerint az Önkormányzatnak lehetősége, sőt kötelessége lett volna a vízfogyasztás díjának ráterhelése az igénybe vevő személyekre, mivel ez enyhébb sérelemmel járó megoldás, mint a leszerelés és a szűkítő egységek alkalmazása. Gyakorlati szempontból előbbi kategóriát szinte kivitelezhetetlennek tartom, ugyanis a kikényszeríthetősége igen csekély, továbbá jelentős adminisztratív akadályok is felmerülhetnek.

Szót érdemel még az ombudsmanok 12 órás vételezési időtartammal kapcsolatos felvetése. Egyetértek a felvetés azon elemével, hogy abszurd feltételezés volna 24 órát, mint irányszámot alkalmazni adott kérdéskörben, hiszen az éjjeli órákban elenyésző számban történik közkifolyóról vízfelvétel. A 12 nappali órás „szabály" azonban csak a nyári hónapokban alkalmazható és a biztos nem tért ki arra álláspontja ismertetésekor, hogy e számot a nappali órák változásához kell-e igazítani, avagy ez az érték egy mindenkor

[10] Papp Mária - Deli Matild - Bódi Gábor - Solti Dezső - Solymosi Ernő - Havas András: Távlati vízigények elemzése Ivóvízfogyasztás/ivóvízigények megállapítása és előrebecslésük Magyarországon 62. o.

alkalmazandó bázisszám, esetleg arányosított zsinórmérték. Mindhárom felvetés rendelkezik előnyökkel, akárcsak hátrányokkal.
Amennyiben a nappali órák száma adná az egyedi vizsgálatokban a számítások alapadatát, a vonatkozó órák meghatározása viszonylag egyszerű feladat lenne. A gyakorlat szempontjából azonban hamis képet mutatna, egyúttal alapjogi szempontból visszás eredményre vezetne tekintettel arra, hogy a szükségletkielégítés szempontjából teljesen irrelevánsak a fényviszonyok.

A 12 óra alapulvétele minden élethelyzetben szintén nem minősíthető teljesen kielégítő megoldásnak. A jogesetben is szereplő időszakban gyakori, hogy adott óraszámnál tovább van világos, ezért joggal feltételezhető, hogy hosszabb ideig veszik használatba a közkifolyókat napi szinten. Előnye lehet a kógens módon rögzített alapérték alkalmazásának, hogy a számítások gyakorlatilag automatizált módon eldöntik alapjogsérelem áll-e fenn. Leginkább alkalmazhatónak az arányszám bevonásával történő egyedi számításokat tartom, amellyel időszakos bontásban lehetne meghatározni a vételezési intervallum reális és elfogadható összegét. Ennél fogva kiegyenlítésre kerülne a kógens érték és a változó óraszámok közti különbség, tehát e metódus akár a két előző technika kombinációjaként is értelmezhető.

## III. A vízhez való hozzáféréssel kapcsolatos korlátozó rendelkezések a helyi jogszabályokban

A tanulmány utolsó pontjában bemutatom a helyi jogalkotásnak azokat a termékeit, amelyek a vízhez való hozzáférést korlátozzák valamilyen módon. Tárgyaltam korábban, hogy alapvető jogokra rendelkezéseket csak törvény határozhat meg, azonban nincs akadálya korlátok felállításának, ha azok betartatásával együtt az alapvető jog megfelelően biztosított. Az alábbiakban erre figyelemmel kívánok néhány alkalmazott megoldást bemutatni.

### *1. Személyi hatály alapú korlátozás*

A személyi hatály alapú korlátozásra alapvetően két jellemző irány alakult ki. Egyrészt gyakori, hogy a települési önkormányzatok egyszerűen megismételve – minimálisan pontosítva – a vízközművekről szóló törvény rendelkezéseit deklarálják, hogy a közkifolyók használatára kizárólag az ahhoz számított 150 méteren belül lakóhellyel rendelkezők vehetik igénybe.[11] Hiányzó tényállási elemként értékelem a rendszeresség, mint feltétel hiányát. A közkifolyók általános rendeltetése a lakosság ivóvízellátásának biztosítása, de ebből a körből nem zárható ki álláspontom szerint az, aki egyszeri alkalommal kívánja igénybe venni, de lakóhellyel a jelzett távolságon belül nem rendelkezik.

A másik irányvonal, amelyet a helyi önkormányzatok jogalkotása gyakran képvisel az, hogy az ingatlan minősége határozza meg az igénybevételi jogosultságot.[12] A személyi hatály alapú korlátozás tárgykörébe való besorolást az indokolja, hogy egyes esetekben az ingatlan közművesített volta adja a jogalapot, máskor az ilyen ingatlanon fennálló tulajdonjog, ezért összefoglalóan e körben tartottam célszerűnek tárgyalni. A korábban feltárt visszásság a fent leírtakhoz hasonlóan e körben megfigyelhető.

### *2. Célmeghatározás alapú korlátozás*

Hivatkozva a korábban említett ivóvíz és egyéb felhasználású víz között korrelációra, a célmeghatározás alapú korlátozó rendelkezések között is fellelhető hasonló gondolatmenet. Számos példa található a helyi rendeletekben arra vonatkozóan, hogy a közkifolyók vizét kizárólag adott célra lehet felhasználni. A leggyakoribb megfogalmazás a „háztartási szükségletek céljára", azonban ez egy igen tágan értelmezhető terminus, ennél

[11] Kenderes Város Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2013. (VI.28.) önkormányzati rendelete a közkifolyók használatának rendjéről 2.§ (2) bek.
[12] Sajólád Község Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2012. (III.21.) önkormányzati rendelete a közkifolyók használatának rendjéről 2.§ (1) bekezdés

fogva igazi korlátot és védelmet nem jelent.[13] Ezen felül elenyésző számban található helyi szinten engedélyhez kötött vízfogyasztásra vonatkozó szabályozás, amely esetben a képviselő-testület, vagy átruházott határkörben a polgármester a nem fogyasztási felhasználások esetében egyedi jelleggel dönti el, hogy az jogilag és szociálisan indokolható céllal történik-e.[14]

### *3. A rendszerességen és a vízvételezés módja szerinti korlátozás*

Ahogy egy korábbi pontban hiányoltam a rendszeresség, mint tényállási elem beépítését az adott szabályozásba, láthatunk példát arra is, hogy kizárólag a rendszeresség szerepel feltételként, holott önmagában ez sem elegendő.[15] További esetekben a vízvételezés módja alapján állít korlátokat a jogalkotó, amelynek leggyakoribb formája a toldalékok, csövek vagy más eszközök felszerelésének tilalmában nyilvánul meg.[16]

### *4. Mennyiség alapú korlátozás*

A „legklasszikusabb" korlátozó intézkedésnek tekinthető, ahogy azt Ózd Város Önkormányzata Képviselő-testületének jogforrásaiban is láthattuk. Egyúttal kijelenthető, hogy a mennyiség alapú korlátozás esetében van a legnagyobb veszélye annak, hogy a jogalkotó a vízhez való hozzáférés jogával kapcsolatos alapjogsérelmet kövessen el. Az ombudsman érvelésének sarokpontja volt, hogy a korlátozó intézkedések más módon – leszerelés vagy szűkítő elhelyezése nélkül – is megvalósíthatók lettek volna. Erre a megvalósításra is találunk mintát, ugyanis egyes Önkormányzatok hatósági jogkörüket segítségül hívva a túlzott és pazarló vízfogyasztást a közösségi együttélés szabályaival ellentétes magatartásnak minősítik és bírság kiszabását helyezik kilátásba szankcióként.[17] E megoldást véleményem szerint is sokkal üdvözlendőbb, mint a fizikai korlátok telepítése, ezáltal minden vételező saját felelőssége, hogy adott vízvételezési lehetőséget az alapjoga érvényesítésére vagy az azzal való visszaélésre használja fel.

Összefoglalóan elmondható, hogy a helyi jogalkotás is reagált a vízhez való hozzáférés jogának megjelenésére és egyben a törvényi keretek adta között megpróbálta megvalósítani az alapvető jogokból eredő kötelezettségét és egyben biztosítani az alapjog alanyai számára a megfelelő szintű védelmet. Számos kérdés maradt tisztázatlan a gyakorlati eljárásokkal kapcsolatban, amelyek álláspontom szerint a jelen cikkben tanulmányozott jogesetekhez hasonló módon fognak a joggyakorlat és a jogtudomány közreműködésével megválaszolásra kerülni.

[13] Bakonybánk Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2003. (III.21.) önkormányzati rendelete a közkifolyók vízhasználatáról 2.§ (1) bek.
[14] Atkár Község Önkormányzata Képviselő-testületének 11/2012. (V.21.) önkormányzati rendelete a közkifolyók használatának rendjéről 3.§ (1) bek.
[15] Sárrétudvari Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2014. (VIII.28.) önkormányzati rendelete a közkifolyós vízhasználatról 2.§ (1) bek.
[16] Szendrő Város Önkormányzata Képviselő-testületének 5/2007. (III.21.) önkormányzati rendelete a közkifolyók használatának rendjéről 2.§ (1)
[17] Budapest Főváros XXIII. ker. Soroksár Önkormányzat Képviselő-testületének 23/2013.(V.17.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről 11/B.§